

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
20

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

ISSN 1231-269X

**RAPORTY
RYNKOWE**

LISTOPAD 2001

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja rzepaku – *E. Rosiak*
- III. Obroty rzepakiem – *E. Rosiak*
- IV. Handel zagraniczny surowcami i produktami oleistych – *W. Dzwonkowski*
- V. Produkcja i sytuacja finansowa przemysłu tłuszczowego – *J. Bielecki, E. Wąsiewicz*
- VI. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych – *E. Rosiak*
- VII. Sytuacja na światowym rynku nasion oleistych i olejów roślinnych – *J. Burakiewicz*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: 827-36-64

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

Jan Bielecki

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

dr inż. Jan Burakiewicz

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 616

mgr Elżbieta Wąsiewicz

• MRiRW •

Tel.: (0 22) 623-20-11

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ •

Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

Raport zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 6.11.2001 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w czerwcu 2002 r.

REASUMPCJA

Zbiory rzepaku w 2001 r., według przedwzrostowego szacunku GUS, wyniosły ok. 1,1 mln ton i były o 12% wyższe niż w roku ubiegłym i o 26,7% wyższe od średnich zbiorów w latach 1996–2000. Wzrost zbiorów był wynikiem wzrostu plonów, bowiem powierzchnia uprawy rzepaku niewiele odbiegała od ubiegłorocznej.

Szacuje się, iż w 2001 r. powierzchnia zbiorów rzepaku (ozimego i jarego łącznie) wyniosła 443,2 tys. ha i była tylko o 1,5% większa od ubiegłorocznej i o 8,2% większa od średniej z lat 1996–2000. W łącznym areale uprawy nastąpiło zwiększenie powierzchni zasiewów rzepaku ozimego o 11,1%, do ok. 413 tys. ha, przy jednoczesnej redukcji o ponad połowę powierzchni zasiewów rzepaku jarego, tj. do poziomu ok. 30 tys. ha.

Plony rzepaku w 2001 r. (po przeliczeniu do wilgotności normatywnej 13%) oceniono na 24,2 dt/ha, tj. o 10,5% powyżej plonów w 2000 r. i o 16,9% powyżej średnich plonów w latach 1996–2000. Wysokie tegoroczne plony (najwyższe w ostatnim dziesięcioleciu) były rezultatem głównie korzystnych warunków agrometeorologicznych w okresie wegetacji rzepaku, a w pewnym stopniu także mniejszego udziału w zasiewach niższej plonującej rzepaku jarego.

W III kwartale 2001 r. skupiono ok. 700 tys. ton rzepaku, tj. ok. 65% całości zbiorów. Przeciętna cena skupu rzepaku wyniosła 830 zł/t i była o 2,5% wyższa niż przed rokiem. Ceny rzepaku standaryzowanego (oczyszczonego, o wilgotności nasion nie przekraczającej 7%) najczęściej wahały się od 830–870 zł/t, a ceny rzepaku niestandaryzowanego (wprost z kombajnu) były przeciętnie o 10% niższe. Średnia krajowa cena skupu rzepaku, przeliczona na dolary wg oficjalnego kursu NBP (198 USD/t), była o ok. 13% niższa od ceny na rynku światowym (223 USD/t – cif Hamburg), zaś w III kwartale 2000 r. różnice te wyniosły tylko ok. 2%.

Wzrost cen i plonów rzepaku spowodował poprawę opłacalności jego produkcji, także względem zbóż. Jednakże z powodu niekorzystnych warunków agrometeorologicznych, ja-

kie wystąpiły latem br. i niemożności przeprowadzenia siewów w optymalnych terminach agrotechnicznych, areal uprawy, jak i plony rzepaku ozimego w przyszłym roku będą prawdopodobnie niższe. Zwiększyć się natomiast może areal uprawy rzepaku jarego. Według wstępnej prognozy zbiory rzepaku w 2002 r. wyniosą ok. 1 mln ton i będą o 8% mniejsze niż w roku poprzednim. Przy tym poziomie produkcji i możliwym wzroście zapotrzebowania przemysłu tłuszczowego na ten surowiec, wystąpi niedobór rzepaku na rynku krajowym, a jego ceny wzrosną.

Krajowe zasoby rzepaku (zapasy początkowe + produkcja) na początku sezonu 2001/02, przy wysokich zapasach początkowych i wyższej tegorocznej produkcji, wyniosły 1145 tys. ton i były o 15,7% większe niż przed rokiem, a zarazem o 22,5% większe w stosunku do zapotrzebowania wewnętrznego. Dlatego należy spodziewać się znaczącego wzrostu eksportu rzepaku, tym bardziej że jego opłacalność jest wysoka, z uwagi na niższą podaż i wysokie ceny rzepaku na rynku światowym. Szacuje się, że w sezonie 2001/02 eksport rzepaku przekroczy 200 tys. ton i będzie 6-krotnie wyższy niż w sezonie poprzednim. Eksport objęty subwencjami rządowymi zwiększy się w 2001 r. do 78 tys. ton wobec 27 tys. ton w 2000 roku. Natomiast jego import będzie niski i prawdopodobnie nie przekroczy, tak jak w sezonie poprzednim, 5 tys. ton. Przerób rzepaku w krajowych olejarniach wyniesie 810 tys. ton, a więc będzie nieco mniejszy niż w sezonie poprzednim. W ślad za tym produkcja surowego oleju rzepakowego będzie o 4 tys. ton niższa i wyniesie ok. 320 tys. ton, a produkcja śrut rzepakowych obniży się o 9 tys. ton i ukształtuje się na poziomie ok. 490 tys. ton. Przewidywany jest natomiast niewielki wzrost produkcji tłuszczów roślinnych, zarówno olejów, jak i margaryn.

Po osłabieniu dynamiki rozwoju przemysłu tłuszczowego w latach 1998–1999 i wyraźnym pogorszeniu jego wyników finansowych, sytuacja tego sektora ulega stopniowej poprawie. W I półroczu 2001 r. przemysł

tłuszczowy odzyskał zdolność generowania zysków, lecz jego płynność finansowa była w dalszym ciągu bardzo niska. Mimo poprawy niektórych wskaźników ekonomicznych, kondycja finansowa przemysłu tłuszczowego jest trudna.

W 2001 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, ujemne saldo obrotów handlu zagranicznego w sektorze olejowych prawdopodobnie zwiększy się o ok. 19% i wyniesie ok. 353 mln USD. Będzie to skutkiem większego wzrostu wydatków na import surowców i produktów olejowych (z 345 mln USD w 2000 r. do 442 mln USD w 2001 r.) niż wpływów z tytułu ich eksportu (z 47,6 mln USD do 90 mln USD). Najbardziej wzrosną wydatki i wolumen importu śrut olejowych (z 835 tys. ton w 2000 r. do 1411 tys. ton w 2001 r.) i olejów roślinnych (z 223 do 246,9 tys. ton). W eksporcie zwiększy się sprzedaż na rynkach zagranicznych nasion rzepaku (z 28,7 do ponad 200 tys. ton). W niewielkim stopniu wzrośnie też prawdopodobnie eksport śruty rzepakowej (ze 160,2 do 180,2 tys. ton) i olejów roślinnych (z 6,0 do 6,5 tys. ton), zaś margaryn może być niższy.

Do końca 2001 r., a także w I półroczu roku następnego, z uwagi na wzrost kosztów surowców dla przemysłu tłuszczowego, dynamika cen tłuszczów roślinnych ulegnie niewielkiemu przyspieszeniu. W bieżącym roku stopa wzrostu cen tłuszczów roślinnych będzie prawdopodobnie niższa niż w roku poprzednim. W I półroczu 2002 r. ceny olejów mogą ukształtować się na poziomie zbliżonym do I półrocza roku poprzedniego, zaś ceny margaryn na poziomie nieco wyższym.

Krajowy popyt na tłuszcze roślinne w 2001 r. wzrośnie do ok. 18 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca, tj. o ok. 2% wobec 1% spadku w roku poprzednim. Można również oczekiwać, iż w 2002 r. będą kontynuowane wzrostowe tendencje w spożyciu tłuszczów roślinnych. Dynamika tych zmian będzie jednakże niewielka, z uwagi na wysokie nasycenie rynku tą grupą produktów. Konsumpcja tłuszczów roślinnych w roku następnym przekroczy 18 kg w przeliczeniu

na 1 mieszkańca i będzie o 1–2% wyższa niż w roku poprzednim.

W sezonie 2001/02 światowa produkcja roślin oleistych osiągnie rekordowy poziom 317,2 mln ton i będzie o 2,6% wyższa niż w sezonie poprzednim. Wzrośnie światowa produkcja soi do 179,1 mln ton (o 3,4%),

lecz po raz kolejny obniży się produkcja rzepaku do 37,0 mln ton (o 1,6%) i słonecznika do 23,0 mln ton (o 1,5%). Wysoka podaż soi na rynku światowym w sezonie 2001/02 ograniczy tempo wzrostu cen innych roślin oleistych – zwłaszcza rzepaku. Jednakże znacząca przewaga popytu nad podażą spowoduje wzrost cen nasion

i olejów roślinnych. Przewiduje się, że w grudniu 2001 r., w porównaniu z grudniem 2000 r., cena soi wzrośnie o 0,5% do 218 USD/t, rzepaku o 20,0% do 240 USD/t, zaś oleju sojowego o 34,0% do 430 USD/t, rzepakowego o 44,0% do 485 USD/t, słonecznikowego o 33,8% do 530 USD/t i palmowego o 82,9% do 395 USD/t.

SUMMARY

According to preliminary estimations of the Central Statistical Office (CSO) rapeseed crop in the year 2001 totalled about 1,1 mill tons, which would be 12% above the last year's record and 26,7% above the average calculated for the period of 1996–2000. Having unchanged the rapeseed area the increase in crops resulted from a rise in yields.

Total rapeseed area (winter and spring varieties) in the year 2001 amounted to 443,2 thousand ha, which was higher by 1,5% than recorded in the previous year and by 8,2% than the average for the period of 1996–2000. The contribution of winter varieties in total rapeseed area increased by 11,1% to about 413 thousand ha. Simultaneously the area of spring varieties halved to (circa 30 thousand ha).

Rapeseed yields (calculated in terms of standardised moisture content – 13%) were estimated at 24,2 dt/ha, i. e. 10,5% above the level recorded in the year 2000 and 16,9% above the average calculated for the period of 1996–2000. High level of yields this season was caused by favourable weather conditions during the vegetation period and to some extent by lower contribution of low-yielding spring varieties in total plantings of rapeseed.

The procurement of rapeseed in the III quarter of the year 2001 concerned approx. 700 thousand tons, i. e. about 65% of total crops. Average procurement price amounted to 830 PLN/t, which was 2,5% higher than a year ago. The prices of standardised deliveries (cleaned and dried with moisture content less than 7%) ranged from 830 to 870 PLN/t, while the prices of raw lots (straight from a harvester) were in average 10% lower. National average procurement price of rapeseed expressed in USD (according to official NBP exchange ratio) amounted to 198 USD/t and was about 13% down from the quotations on the world market (223 USD/t, CIF Hamburg). In the III quarter of the year 2000 Polish price lagged only 2% behind relevant quotations.

The increase in the prices and yields triggered an improvement in

profitability of rapeseed production, also in relative terms versus grains. However due to unfavourable weather conditions that occurred in the summer this year the area sown with rapeseed and its yields are likely to decline next year. According to our preliminary forecast rapeseed crops in the year 2002 would be 8% down and total about 1 mill tons. Having such level of production and possible increase in demand of fat industry a shortage of rapeseed on domestic market and so increase in prices are likely to occur next year.

Having high level of opening stocks and increased production this year, domestic supply of rapeseed (opening stocks plus production) at the beginning of the 2001/02 season totalled 15,7% up from the previous season and reached 1145 thousand tons, exceeding at the same time internal demand by 22,5%. Therefore a significant rise in exports can be expected, especially in the conditions of high profitability of export deals due to decline in supplies and high prices on the world market. Rapeseed exports in the 2001/02 season are expected to exceed 200 thousand tons, which would be 6 times higher than in the last season. The volume of subsidised exports in the year 2001 will increase 78 thousand tons versus 27 thousand tons in the year 2000. On the other hand rapeseed imports are likely to fluctuate at a low level and similarly to the previous season will not exceed 5 thousand tons. Domestic rapeseed crushings will total 810 thousand tons, i. e. slightly below the level observed last season. Reflecting that domestic production of raw rape oil is expected to drop by 4 thousand tons to 320 thousand tons. The production of rape meal similarly would decline by 9 thousand tons to 490 thousand tons. On the other hand the production of vegetable fats (oils and margarine) is expected to negligibly increase.

Following a decline in the development rate of fat industry and a significant deterioration of financial results, observed over the period of 1998–1999, the situation of this sector is gradually improving. Fat industry in the first half of the year 2001 rega-

ined the ability to generate profits but financial liquidity was still very low. Despite an improvement of certain economic indicators financial standing to the sector is still difficult.

The negative balance of foreign trade in oilseeds the year 2001 as compared to 2000 will probably increase by approx. 19% and total about 353 mill USD. Deterioration of the balance of foreign trade will result from the increase of import expenditure on the imports of oilseed raw materials and products (from 345 mill USD in the year 2000 to 442 mill USD in the year 2001) that would exceed the increase of the revenue on exports (from 47,6 to 90 mill respectively). The highest increase in import in terms of volume and value will concern oil meals (from 835 thousand tons in the year 2000 to 1411 thousand tons in the year 2001) and vegetable oils (from 223 to 246,9 thousand tons respectively). On the other hand the exports of rapeseed will increase from 28,7 to over 200 thousand tons. A slight increase is expected also in case of the exports of rape meal (from 160,2 to 180,2 thousand tons) and vegetable oils (from 6,0 to 6,5 thousand tons), while the exports of margarine may decline.

Reflecting the increase in raw material costs for fat industry the dynamics of vegetable fat prices will be slightly accelerating by the end of the current year as well as in the first half of the year 2002. The rate of price increase of vegetable fats this year is likely to fall below the level observed last year. The prices of vegetable oils in the first half of the year 2002 may fluctuate around the level observed in a relevant period of this year, while the prices of margarine will exceed the respective level.

Domestic demand for vegetable fats in the year 2001 will increase to circa 18 kg per capita, i. e. by about 2% versus a 1%-decline in the previous year. Upward tendencies in the consumption of vegetable fats are expected to occur also in the year 2002. However the scope of these changes will be negligible because of high market saturation with this gro-

up of products. Per capita consumption of vegetable fats in the year 2002 will exceed 18 kg, which would be higher by 1–2% than in the previous year.

World production of oilseeds in the season of 2001/02 will reach a record level of 317,8 mill tons, which would be higher by 2,6% than in the previous season. Soybean produc-

tion will increase to 179,1 mill tons (by 3,4%) but the production of rapeseed and sunflower will decline respectively to 37,0 mill tons (by 1,6%) and 23,0 mill tons (by 1,5%). Abundant supplies of soybeans on the world market in the season of 2001/02 will hamper the rate of price increases of other oilseeds, in particular rapeseed. However remarkable excess of demand over supply will

lead to the increase in the prices of oilseeds and vegetable oils. The prices of soybeans and rapeseed in December 2001 are forecast at 218 and 240 USD/t respectively (up by 0,5 and 20,0% from December 2000). At the same time the price of soybean oil is forecast at 430 USD/t (up by 34,0%), rape oil at 485USD/t (up by 44%), sun oil at 530 USD/t (up by 33,8%), palm oil at 395 USD/t (up by 82,9%).

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek owoców i warzyw /19/ • listopad 2001,
2. Rynek cukru /20/ • grudzień 2001,
3. Popyt na żywność /2/ • grudzień 2001,
4. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /14/ • grudzień 2001,
5. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /21/ • kwiecień 2002,
6. Rynek pasz /11/ • kwiecień 2002,
7. Rynek mleka /22/ • kwiecień 2002,
8. Rynek ziemniaka /21/ • kwiecień 2002,
9. Rynek drobiu i jaj /21/ • maj 2002,
10. Rynek mięsa /22/ • maj 2002,
11. Rynek zbóż /22/ • czerwiec 2002,
12. Rynek rzepaku /21/ • czerwiec 2002,
13. Rynek ziemi rolniczej /5/ • lipiec 2002.

Prenumerata roczna Raportu (2 zeszyty) wynosi 30 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0 22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl   <http://www.ierigz.waw.pl>
